Koers houden

door Hans Mojet

Houd koers! Zo luidde in 1922 de leus op een verkiezingsposter van de vooruitstrevend-liberale Vrijzinnig-Democratische Bond. Te zien was een schip dat laveerde tussen de klippen van de Reactie en Revolutie. Een liberaal kompas helpt om liberaal koers te houden. Met de blik vooruit, naar de toekomst. En om een antwoord te vinden op de vragen van deze tijd. Daartoe wil *Liberaal Kompas* een podium bieden.

Zoals eerder gesteld is het liberalisme een huis met vele kamers. Diverse liberale stemmen zijn dan ook welkom om zich in *Liberaal Kompas* te laten horen. Dat helpt om elkaar scherp te houden. We moeten ons niet laten leiden door een krampachtige angst voor verdeeldheid. Verdeeldheid in onze maatschappij wordt nogal eens als een groot probleem gepresenteerd. Mij is niet duidelijk waarom. Wat is dan het ideaalbeeld? Noord-Korea? Daar is geen verdeeldheid, maar ook geen vrijheid en verdraagzaamheid tegenover andere meningen. Niet bepaald een liberaal ideaalbeeld! In een democratie kan er wat mij betreft niet genoeg verdeeldheid zijn. Verdeeldheid wordt pas een probleem, als deze tot patstellingen leidt en men uit onverdraagzaamheid niet meer met elkaar kan en wil praten.

“Verdeeldheid in onze maatschappij wordt nogal eens als een groot probleem gepresenteerd. Mij is *niet duidelijk waarom*.”

Liberaal Kompas wil ook uitdagen om minder bescheiden te zijn over onze beginselen. Die vormen een groot goed. Alleen al het hebben van deze beginselen onderscheidt de VVD van andere partijen. Deze beginselen geven richting en een gerede verwachting van de opstelling van een partij na de verkiezingen. Bij een beginselloze partij is het altijd maar een verrassing hoe deze zich opstelt, wat ruimte biedt voor opportunisme. Bij een partij met beginselprogramma is er meer houvast.

Het liberalisme is iets om voor te vechten, zolang je leeft, zoals Haya van Someren ooit uitdroeg.[1] Het liberalisme wordt helaas regelmatig misverstaan. Liberalen zijn niet van de getuigenispolitiek. Frits Bolkestein schreef ooit een mooi boek over intellectuele verleidingen met verwijzing naar het onderscheid tussen *Gesinnungsethik* en *Verantwortungsethik* dat Max Weber maakte.[2] Aanhangers van de *Gesinnungsethik* kijken vooral naar de bedoelingen van mensen die besluiten nemen, aanhangers van de *Verantwortungsethik* naar de gevolgen en resultaten van besluiten. Naast de inhoudelijke scheidslijnen op economisch en cultureel vlak is dit ook een belangrijke scheidslijn in de Nederlandse politiek. Linkse en christelijke partijen zijn eerder van de getuigenispolitiek en lijken anderen dikwijls langs een morele meetlat te leggen. Anderen verbaal vliegen afvangen lijkt hen niet vreemd, waarbij ze anderen nogal eens vragen om ergens een etiket op te plakken. Dat liberalen daar niet van zijn, wordt dan misverstaan uit onbegrip over de liberale uitgangspunten.

Liberalen zijn eerder van de *Verantwortungsethik* en voelen niet de behoefte te demonstreren hoe moreel zuiver, sociaal of humaan ze wel niet zijn. Het past ook niet bij de nagestreefde verdraagzaamheid om etiketten op anderen te plakken of hen te beoordelen. Zij laten een oordeel graag aan een ander.

"... iets minder bescheidenheid mag wel..."

Liberalen beschouwen de overheid evenmin als zedenmeester. Dat leidt naar mijn indruk nog wel eens tot bescheidenheid en terughoudendheid om liberale beginselen expliciet uit te dragen. Daarbij gaat men ervan uit dat andersdenkenden kennis hebben van de liberale uitgangspunten en liberale wijze van politiek bedrijven. Dat lijkt vaak niet het geval. Hopelijk kan *Liberaal Kompas* auteurs uitdagen om hun liberale licht op actuele vraagstukken meer en expliciet uit te dragen, want iets minder bescheidenheid mag wel.

Liberaal Kompas wil tot slot context bieden. In diverse opzichten, historisch en met een open blik over de grens. Zonder context lijkt alles nieuw en bijzonder, terwijl de geschiedenis zich in diverse opzichten nogal eens herhaalt. Context verruimt de blik en biedt argumenten. Het liberalisme kent een rijk verleden. Liberalen kunnen in zekere zin als uitvinders van de rechtsstaat worden beschouwd. Daarnaast is het enige kabinet dat door historici (ook linkse) als 'kabinet der sociale rechtvaardigheid' werd beschouwd, nog altijd het homogeen liberale kabinet Pierson (1897-1901) dat onder meer de Woningwet, Leerplichtwet, Ongevallenwet en Gezondheidswet tot stand bracht. Geen reden om je dan in de hoek te laten drukken door linkse partijen als niet-rechtsstatelijk of niet-sociaal.

Kortom, de liberale beginselen en geschiedenis verdienen het gekend en uitgedragen te worden. Laat toekomstige auteurs daardoor geïnspireerd en uitgedaagd worden. *Liberaal Kompas* biedt hun graag een podium en draagt zo hopelijk bij aan een mooie liberale(re) toekomst.

Hans Mojet is rijksambtenaar en hoofdredacteur van *Liberaal Kompas*.

1. Jan van Zanen, *Vrouw voor Vrijheid en Democratie* (1994, Haasbeek), 187.
2. Frits Bolkestein, *De intellectuele verleiding, gevaarlijke ideeën in de politiek* (2011, Bert Bakker), 43.

> "De liberale beginselen en geschiedenis verdienen het gekend en uitgedragen te worden."